

Vergaderjaar 2004–2005

29 223

Direct gekozen burgemeester

Nr. 12

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR BESTUURLIJKE vernieuwing EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 4 oktober 2004

Hierbij bied ik u, mede namens de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, drie rapporten aan die in het kader van de voorbereiding op de invoering van de gekozen burgemeester in onze opdracht zijn uitgevoerd¹.

Het betreft een essay over het thema «direct gekozen politici», een onderzoek naar campagnefinanciering en een bewerking van eerder onderzoek naar de positie van burgemeesters in Duitsland (brief van 9 juli 2004).

Hieronder volgt een korte beschrijving:

- **Het essay: «Direct gekozen politici: vier scenario's voor persoonlijke politiek»**

Vanuit het uitgangspunt dat personalisering cultureel en in toenemende mate ook structureel verankerd is in de Nederlandse politiek beantwoordt de auteur, Prof. dr. Liesbet van Zoonen van The Amsterdam School of Communications research, in dit essay een aantal vragen over dit thema in de context van de gekozen burgemeester:

De auteur bespreekt allereerst bestaand onderzoek over de gekozen burgemeester in binnen- en buitenland en de verschillende capaciteiten waarover direct gekozen burgemeesters moeten beschikken. Vervolgens passeren vier scenario's de revue – lokaal leiderschap, regentschap, wisseling van de wacht en «sterrenpolitiek» die elk hun eigen kansen en bedreigingen bevatten als het om de kwaliteit van de lokale democratie gaat. De auteur is van mening dat de capaciteiten die van de burgemeester worden gevraagd net zo uiteenlopend zijn als de vermogens die nodig zijn om een triatlon (zwemmen, lopen, fietsen) tot een goed einde te brengen. Een en ander wordt uitgewerkt op basis van ervaringen in de Verenigde Staten, Engeland, Duitsland en Noorwegen. Deze ervaringen – gecombineerd met de taken van de burgemeester in Nederland – leveren de basis voor de verwachting welk scenario het meest waarschijnlijk is in de Nederlandse situatie. Concluderend wordt vastgesteld dat de gekozen burgemeester een figuur zal zijn die het evenwicht moet bewaren tussen

¹ Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.

de uiteenlopende belangen in de gemeente. Aan al te extreme persoonlijkheden lijken de lokale structuren geen plaats te bieden.

- *Het onderzoeksrapport: «Buitenlandse Burgemeesters Bekeken (IV)- Overheidsregels en -financiering van burgemeesterscampagnes in Duitsland en Engeland»*

In dit onderzoek, van het Centre for Local Democracy van de EUR, worden wetten en regelingen voor wat betreft de campagnefinanciering in ons omringende landen (Duitsland en Engeland) vergeleken. Voorts worden de opgedane ervaringen met campagnes voor burgemeestersverkiezingen beschreven. Naast een beschrijving van wetten en regelingen komen de financieringssystematiek, het handhavingregime, de uitvoeringspraktijk, het toezicht, de verantwoordelijkheden en de sancties aan bod.

Duitsland kent wel een algemene wet voor politieke partijen, maar die heeft betrekking op de politiek partij op federaal niveau. Voor burgemeesterskandidaten en hun verkiezingscampagnes bestaan geen wettelijke regelingen, bij geen enkele bestuurslaag. Ook geeft de overheid op geen enkele wijze financiële steun aan de campagnes.

In **Engeland** is de situatie anders: daar is sprake van gedetailleerde landelijke wettelijke regelingen. Die betreffen zowel de inkomsten als de uitgaven van politieke partijen. De regels gelden ook voor de individuele kandidaten, voor de volksvertegenwoordiging als voor het burgemeesterschap. Financiële ondersteuning voor de burgemeesterscampagnes blijft beperkt tot het van overheidswege drukken van een boekje met de belangrijkste programmapunten per burgemeesterskandidaat.

- *Het artikel: «Als burgemeester in Duitsland, ervaringen uit de verschillende deelstaten»*

Het betreft hier een bewerking tot een artikel van een onderzoek dat in tabelvorm (op Cd-rom en met links naar de Duitse wetgeving) op 9 juli aan de Tweede Kamer werd aangeboden.

In de nu voorliggende bewerking wordt door de auteurs, Dr. H. van der Kolk (Universiteit Twente) en A. Vetter (Universiteit van Stuttgart), vanuit historisch perspectief bekeken en verklaard hoe het lokale bestuur in Duitsland zich heeft ontwikkeld tot de systemen van de verschillende deelstaten nu. Specifieke aandacht richt zich op de burgemeester: hoe hij wordt gekozen, hoe hij kan worden afgezet en wat hij doet zolang hij in functie is. Tot slot presenteren de auteurs enkele observaties over de consequenties van de verschillen tussen de Duitse deelstaten.

De Minister voor Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijksrelaties,
Th. C. de Graaf